

RIKSDAGENS
OMBUDSMANNAEXP.

Ink. 2018 -06- 14

Dnr.

Handling #

Till:

Riksdagens ombudsmän - JO
Västra Trädgårdsgatan 4A
111 53 Stockholm

MED BUD

Stockholm den 13 juni 2018

**ANMÄLAN AVSEENDE AV SOCIALSTYRELSENS NATIONELLA RIKTLINJER FÖR VÅRD VID
DEPRESSION OCH ÅNGESTSYNDROM**

Anmälare: Riksföreningen Psykoterapicentrum, org. nr. 802005-7132, c/o Föreningshuset,
Virkesvägen 26, 120 30 Stockholm, www.psykoterapicentrum.se

Ombud: Advokaterna Jonas Bergh och Catherine Innergård, Berghco Advokatbyrå AB,
Jungfrugatan 6, 114 44 Stockholm, jonas.bergh@berghco.se,

**Ansvarig
myndighet:** Socialstyrelsen, 106 30 Stockholm

I egenskap av ombud för anmälaren Riksföreningen Psykoterapicentrum begär vi härmed att JO granskar om Socialstyrelsen följt regeringsformens bestämmelser om opartiskhet och saklighet och följt övriga i ärendet berörda författningar i samband med myndighetens hantering och beslutsfattande vid framtagandet av Nationella riktlinjer för vård vid depression och ångestsyndrom, utgivna den 13 december 2017.

I SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

1. Socialstyrelsen har den 13 december 2017 utgett Nationella riktlinjer för vård vid depression och ångestsyndrom. Syftet med riktlinjerna är att värdera vilka behandlingsmetoder, t.ex. psykofarmaka och psykoterapi, som sjukvården bör erbjuda patienter. Riktlinjerna utgör därmed grund för vårdens tillgång till behandlingsmetoder, påverkar patienters möjlighet till val av behandling samt utgör ett kraftfullt styrmedel för vårdens finansiering och upphandling. Riktlinjerna har, också på längre sikt, en betydande inverkan på vårdens möjligheter att effektivt behandla depression och ångest hos barn, ungdomar och vuxna.
2. Vid granskning av Socialstyrelsens riktlinjearbete har framkommit en påfallande brist på relevant kompetens och kompetensbredd. Ledningsgruppen har haft en begränsad kompetens för den uppgift som ålagts den, eftersom enbart kunskap om behandling med psykofarmaka, elektrokonvulsiv behandling (ECT) och kognitiv beteendeterapi (KBT) varit representerad. Forskare med kunskap om annan psykoterapi, som psykodynamisk terapi, gavs inget inflytande.
3. Inflytandet av jäv och särintressen är omfattande och betydande. Riktlinjer och prioriteringar har beslutats utan stöd i oberoende och neutral kunskapsvärdering men till uppenbar fördel för särintressen som finns representerade i ledningsgruppen. Flera av dess medlemmar har koppling till företag, vars uppgift är att producera och sälja läkemedel eller KBT-behandling till sjukvården.
4. Vetenskapliga fakta har hanterats selektivt och tendentiöst och på ett osakligt sätt. Behandlingsmetoder utan vetenskapligt stöd har skattats högt i riktlinjerna medan andra metoder, med starkt vetenskapligt stöd, har skattats lågt.
5. I riktlinjerna förordas i huvudsak psykofarmaka, elektrokonvulsiv behandling (ECT) och kognitiv beteendeterapi (KBT). Möjligheter till annan evidensbaserad behandling, som psykodynamisk terapi (PDT), är marginaliserad på ett uppseendeväckande sätt. En rad remissinstanser, såsom forskare, fackförbund och patientföreningar, har konstaterat att Socialstyrelsens riktlinjer avviker från internationell forskning och moderna riktlinjer i andra länder på ett sätt och i en omfattning som saknar vetenskaplig grund. Socialstyrelsen har valt att inte nämnvärt beakta denna kritik från remissinstanserna.
6. Socialstyrelsen har ansvar för att utarbeta riktlinjer för vården utifrån relevant kompetens, oberoende värdering och saklig information. Det har framkommit att riktlinjerna och dess prioriteringar har beslutats utan stöd i oberoende och neutral kunskapsvärdering, men däremot till fördel för de särintressen som finns representerade i projektledningen.

7. Kravet på neutralitet och oberoende hos myndigheter, också Socialstyrelsen, är strängt reglerat i regeringsformen, förvaltningslagen samt genom myndigheternas egna föreskrifter för jäv och intressekonflikter.
8. Riktlinjerna medför skada för patienter genom att riktlinjerna begränsar tillgången till terapi för barn, ungdomar och vuxna, samt begränsar vårdens tillgänglighet och mångfald, utan vetenskapligt stöd.
9. Riktlinjerna gynnar, utan saklig grund, vissa utförare och missgynnar andra.
10. Riktlinjerna leder till, utan saklig grund, en vård med betydligt mer begränsade valmöjligheter än motsvarande vård i andra jämförbara länder.
11. Sammanfattningsvis har Socialstyrelsens hantering och beslutfattande i processen att ta fram riktlinjerna brutit mot lag, då personer med jäv deltagit i processen att ta fram riktlinjerna, då väsentlig kompetens saknats i processen och då riktlinjerna i delar vilar på osaklig grund.

II ÖVRIGA UPPLYSNINGAR

1. Anmälaren har den 16 januari 2018 överklagat Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård vid depression och ångestsyndrom och yrkat att förvaltningsrätten upphäver Socialstyrelsens beslut att fastställa riktlinjerna samt att förvaltningsrätten omedelbart ska besluta att riktlinjerna, i avvaktan på att förvaltningsrätten slutligt avgör målet eller beslutar annat, tills vidare inte ska gälla (inhibition).
2. I överklagan utvecklas den närmare bakgrunden och omständigheter kring Socialstyrelsens hantering och beslutsfattande i samband med myndighetens hantering. Överklagandet bifogas och det hänvisas till vad som anförs i överklagandet i dess helhet. Jävsproblematiken behandlas mer specifikt i avsnitt VII 1-5 och saklighetsproblematiken mer specifikt i avsnitt VII 6.
3. Förvaltningsrätten har den 19 januari 2018 beslutat att avvisa nämnda överklagande, med hänvisning till att Socialstyrelsens beslut att fastställa riktlinjerna i fråga inte, enligt förvaltningsrättens bedömning, leder till sådana faktiska verkningar att beslutet är överklagbart. Anmälaren delade inte förvaltningsrättens bedömning avseende riktlinjernas faktiska verkningar och överklagade därför avvisningsbeslutet till kammarrätten, som dock avslog överklagandet den 17 maj 2018.

III OM ANMÄLAREN

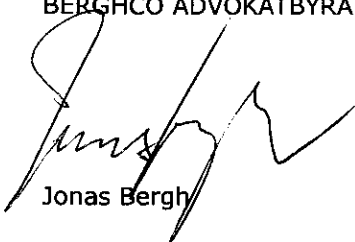
1. Riksföreningen Psykoterapicentrum är en yrkes- och intresseförening öppen för legitimerade psykoterapeuter och psykoterapistuderande med psykodynamisk inriktning

samt andra personer som är intresserade av psykoterapi och som kan vara till gagn för Psykoterapicentrumets syfte.

2. I Sverige finns ca 4 100 legitimerade psykoterapeuter, organiserade i olika föreningar. Psykoterapicentrum är den största föreningen för legitimerade psykoterapeuter och omfattar ca 1 200 medlemmar.
3. Psykoterapicentrum består av en riksförening och tio lokalföreningar, fördelade över hela landet.
4. Psykoterapicentrum har enligt 2 § i sina stadgar till syfte att arbeta för, stödja och utveckla psykoterapi på psykodynamisk grund. Psykoterapicentrum ska även verka för information om psykoterapi till allmänhet, myndigheter och politiska instanser. Föreningens verksamhet är enligt 3 § bl.a. att förhandla med offentliga och privata instanser och personer för att tillvarata psykoterapiens intresse. Enligt 4 § kan endast legitimerade psykoterapeuter med psykodynamisk inriktning antas som ordinarie medlemmar.
5. Ytterligare information om Psykoterapicentrum finns på föreningens hemsida www.psykoterapicentrum.se.

Stockholm som ovan

BERGHCO ADVOKATBYRÅ AB

Jonas Bergh